

Levendulaillat a Berettyó partján

Egyre többen kapnak kedvet az illat- és fűszernövény termesztéséhez és feldolgozásához

Sokaknak a levenduláról nagyanyáink ruhásszekrénye jut eszébe. Az ötlet, hogy a Végső család ősi portáját levendulatövekkel ültessék be, Végső Csabától származott, aki így mentette meg a nagymama házát és hasznosította a hozzá tartozó 80 ár telket Monospetriben.

A monospetri gyógy- és illatszer-növény történetét Végső Gyöngyi, az ötletgazda édesanyja meséli el, aki mindjárt a beszélgetésünk elején előrebecsátja: öt esztendővel ezelőtt bizony kétkedve fogadták az ötletet. Ám a Kolozsváron tanuló fiuk erősítette: Közép-Erdélyben és a Partiumban egyre többen kezdenek foglalkozni nemcsak levendulatermesztéssel, de egyéb gyógynövényekkel is. Ezt a Mezőgazdasági Intervenció és Kifizetési Ügynökség (APIA) támogatja, sőt sokkal kevesebb veszélyesség van vele, mint a szokványos mezei vagy kerti növényekkel.

A nagymama házához tartozó terület meg is felelt a farm kialakítására, így 8000 tő levendulát ültettek ki már az első évben. Ennek illatát azóta is élvezzi az egész település, sőt virágzásakor már a falu bejáratáig viszi a szél, amely végigkíséri az odalátogatókat a településen. Főleg az első virágzás idején, amely június elejétől mintegy négy-öt héten keresztül tart.

Végső Gyöngyi szerint a természetek számára az egyik legnehezebb kérdés, hogy mikor kezdjék el a levendulaszüretet. Vannak persze alapvető támpontok, amelyek mentén elindulhatnak a levendulaültetvényesek, de pontos dátum azért nincs, mert ha hűvösebb a tavasz és kevés a napfény, akkor késik a virágzás is. A keskenylevelű levendula esetében (lavandula angustifolia) a virágzás június első hete körül kezdődik, és a hónap végével már lassan-lassan teljesen kinyílik az összes virág, és elindul a száradás, ami több héttig is eltart.

Az aratás időpontja attól függ, hogy milyen célra szeretnék felhasználni a növényt. Ha csokorban szeretnék szárítani, akkor olyankor kell levágni a virágokat, amikor az első két virág kinyílt, és a többi rügy még zárt, vagy legtöbb a virágok harmada nyílt ki. Ha virágok már kinyíltak,

a levendulát a szárítás után ételben, italban vagy illatos tasakban használhatjuk fel.

Aki olajat szeretne készíteni, az később kezdi el a betakarítást, a levendula fajtájától függően, általában akkor, amikor a kis virágok kezdenek leszáradni.

A biotermék „védjegy” ára

„Mi Monospetriben biotermesztők vagyunk, így minden esztendőben tanúsítványt kell váltani arra, hogy nem használunk vegyszert, azaz sem gyomirtót, sem műtrágyát, sem egyéb vegyi anyagokat. A bizonylatot nem olcsó beszerezni, hiszen talajmintával jár és évente 1200 lejbe kerül, de ezt fedezi az APIA-támogatás” – magyarázza vendéglátóm.

A parcellát a családfő, Végső András ekekapázza, majd kézikapával gyomtalanítja. Nincs vele sok munka, kellemes elfoglaltság. A levendula élő növény, de a második, szeptemberi virágzása után már

A terület évente mintegy 150 kilogrammnyi termést biztosít. Van állandó felvásárló is, aki szüreti időszakban tíz kilogrammonként gyűjti be a szárított, kimorzsolt virágot. A virágüzletek dísznövény gyanánt is felvásárolják.

nem olyan bő hozamú, mint az első. A levendula szárai az évek során fásulni kezdenek. Ezért érdemes évente visszametszeni a növényt. Tavasztól őszig – fagymentes időben – bármikor szaporítható dugványról – világosít fel Gyöngyi a „kék tenger” szaporításával kapcsolatban.

A növény a napos, meleg helyet szereti. Csoportosan érdemes ültetni, mert szépsége így érvényesül igazán. Az ültetési tőtávolságnak legalább 50 cm-nek kell lennie. A levendulának jó vízáteresztő talajra van

Kalácsa a Végső portán Monospetriben. A szorgos kezekre télen-nyáron mindig nagy szükség van

szüksége, a pangó vízben gyorsan elrothadhat. Jobban viseli a hosszabb ideig tartó szárazságot, mint a túl sok vizet. A kertben ültetett növényt ezért szinte nem is kell locsolni, elég neki a természetes csapadék. Tartós,

hásszekrényekben illatosítóként és molyirtóként vagy rovarűzőként használják fel. De párnabetétként is kiváló, mert nyugtató hatása van.

A terület évente mintegy 150 kilogrammnyi termést biztosít. Van állandó felvásárló is, aki szüreti időszakban tíz kilogrammonként gyűjti be a szárított, kimorzsolt virágot. A virágüzletek dísznövény gyanánt is felvásárolják. Évente háromszor-négyszer az Érmelléki Gazdák Egyesülete által szervezett megyei vásárokon is részt vesznek, ahol négy levendula- és körömvirág-termesztő is kínálja portékáit.

Végső Gyöngyi szerint télen is van munka a vállalkozásban, mert akkor varrják a párnácskákat, tasakokat, szükség van a szorgos kezekre. 27 éves lányuk, Boglárka – aki eddig derekasan kivette részét a családi vállalkozásból – nemrég a francia-

országi Provence-ba ment dolgozni, a levendula őshazájába.

Kérdésemre, hogy megtérült-e a befektetés és gazdaságos-e a levendula termesztése, vendéglátóm határozottan állítja: érdemes vele foglalkozni. „Kellemes, szép és embernek való munka a levendula-farm” – magyarázza. Mindamellelt, hogy tavasztól késő őszig csodálatos látvány és részegítő az illat, sok idős néni is társul a nagymama mellé csokrokat kötözgetni (a szárítás-hoz), morzsolni a már megszáradt virágot. Olyan ez, mint egy igazi kalácsa. A hűvösön üldögélve elerednek a régi népdalok, történetek és talán az illat hatására a fiatalok emléke is a felszínre buknak az asszonyi szívekből, mert mint mondják, a lélek kortalan...

SÜTŐ ÉVA

Munkában a farm gazdaasszonya, Végső Gyöngyi

Végső András a levendulaültetvényen

A levendula története

A levendula használata és ismertsége majdnem egyidős az emberiséggel. Több mint 2500 éve használják gyógynövényként, amit írásos források is rögzítenek. Az ókorban az egyiptomiak, a föníciaiak és Arábia népei mumifikálásra és parfümként is használták. A növény nyugtató, frissítő tulajdonsága, erős illata, rovarűző hatása és a szárított növény dohánykeverékekben történő használata szintén emelte értékét az ókoriak szemében. A római férfiak a közfürdőkben testükre kenték.

A levendulát gyakran említik a Bibliában nárdusolaj néven (görög neve naardus, a szíriai Naarda város után). Lukács evangéliuma így fogalmaz: Mária Magdolna vett egy font valódi nárdusból készült, drága olajat, megkenete vele Jézus lábát és megtörölte a hajával.

Egy ókori keresztény hiedelem szerint a növény Ádám és Éva Édenkertjéből származik. Egy másik legenda szerint Szűz Mária egy bokorra helyezte a kis Jézus ruháját száradni, és az adta az illatot a bokornak. Ez lehet a magyarázata annak, hogy a növényt miért tartják a gonosz elleni szent védőerőnek. Sok keresztény házban levendulakeresztet akasztottak az ajtó fölé a ház védelmére.

A levendula és a szerelem kapcsolata az ókorra nyúlik vissza. A Biblia egyik története arról mesél, hogy Judit az ellenséges parancsnok, Holofernes elcsábítása előtt különböző parfümökkel, köztük levendulával kente be magát. Így tudta meggyilkolni Holofernest, és megvédeni Jeruzsálemet. A csábító illat hatalmas erejét Kleopátra is kihasználta Julius Caesar és Marcus Antonius csábítására.

A lányok párnáiba rakott levendula a szerelem reményét hordozta, a friss házások ágya alatt pedig szenvedélyt biztosított. A növényt valószínűleg először az arabok honosították meg, azután Görögországból terjedt el Európába.

Egyedülálló illatkombinációja 180 különböző alkotóelemnek köszönhető, ezért széles körben alkalmazzák a parfümparban és a magas színvonalú kozmetikumok készítéséhez. Nagy területen termesztik Angliában kereskedelmi célokra, és Provence régióban Franciaországban, ami a világ egyik vezető és növekvő levendulatermelő vidéke.